

JA21 heeft afgehaakte VVD'ers veel te bieden, maar met de partijdemocratie blijft het behelpen

Posted on 30 juni 2026 by Pieter de Jonge

Dingen kunnen snel veranderen. In 2023 bleef Joost Eerdmans over als enig Tweede Kamerlid van JA21 en werd het moeilijk om aan het vereiste minimum van honderd leden te komen voor het bijeenroepen van een Algemene Ledenvergadering. Voor het congres van afgelopen zaterdag waren ruim vierhonderd aanmeldingen. Er werd zelfs overwogen leden te weigeren. In plaats daarvan kon een deel van de partijgangers de vergadering via een scherm in een andere zaal volgen.

JA21 zit in de lift. Afgelopen oktober werd negen Tweede Kamerzetels in de wacht gesleept. Daarna probeerde de VVD om JA21 als vierde partij in de regering te krijgen. In maart werden in zes gemeenten nieuwe raadzetels gewonnen. Het ledental groeide vorig jaar van 3637 naar 4860 en in de laatste peiling van Maurice de Hond is JA21 met 18 zetels groter dan de VVD (17). Is de partij op weg een vaste waarde te worden? En zijn de 'conservatief-liberalen' van Joost Eerdmans een alternatief voor rechtse kiezers die teleurgesteld zijn geraakt in CDA en VVD, meer

in het bijzonder voormalige aanhangers van Hans Wiegel en Frits Bolkestein?

Tussen VVD en PVV

Een politieke partij is idealiter een vereniging van maatschappelijk betrokken burgers die een maatschappijvisie dan wel een aantal samenhangende standpunten delen. Sinds de opkomst van de LPF in 2002 werden veel nieuwe partijen opgericht, de meeste daarvan rechts van het midden. Sinds het aantreden van het tweede kabinet-Rutte (in 2012) kwam die ontwikkeling in een stroomversnelling. Forum voor Democratie debuteerde in de Tweede Kamer (2017), daarna volgden JA21, BBB, Volt en Bij1 (2021). NSC van Pieter Omtzigt haalde in 2023 zelfs 20 zetels.

JA21 ontstond toen kandidaat-Kamerleden en al verkozen Staten- en Europees Parlementsleden zich eind 2020 afscheidden van Forum voor Democratie. Partijleider Thierry Baudet, zo luidde hun verwijt, huldigde complottheorieën en trad niet op tegen extreemrechtse uitwassen binnen de jongerenorganisatie van zijn partij. JA21 ('Het Juiste Antwoord') werd opgericht om nog in maart 2021 mee te kunnen doen aan de Tweede Kamerverkiezingen. De partij veroverde drie zetels.

JA21 bouwde vervolgens een partijorganisatie op. Voorjaar 2023 roerden zich leden die vroegen om meer inspraak. De opkomst van BBB en daarna NSC kostte JA21 veel kiezers, maar inmiddels is NSC van het toneel verdwenen en heeft BBB nog maar drie Tweede Kamerzetels. Daardoor lijkt JA21 de enig overgebleven partij tussen VVD en PVV. Dat is kracht en zwakte tegelijk. Komen mensen bij JA21 omdat er geen alternatief is?

Om een vaste plek te veroveren in ons politieke landschap zal JA21 werk moeten maken van een eigen inhoudelijk verhaal. Daar wordt aan gewerkt, getuige de congressen van de partij.

Bij JA21 vindt de ledenvergadering in de ochtend plaats. Na de lunch volgen inhoudelijke activiteiten, georganiseerd door het eigen Wetenschappelijk Instituut. Afgelopen zaterdag kon gekozen worden uit diverse inhoudelijke deelsessies met Kamerleden.

Bij CDA en VVD wil een deel van de leden, en vooral het kader, 'middenpartij' zijn. JA21 kiest voor rechts. In België bewijst N-VA dat een cultureel conservatieve en economisch liberale partij succesvol kan zijn. Indien het inhoudelijke verhaal goed

wordt uitgewerkt, liggen er kansen.

Ledeninspraak

De LPF ging ten onder aan ruzie, zowel binnen de Kamerfractie als op ledenvergaderingen. Geert Wilders wilde van de PVV daarom onder geen beding een ledenpartij maken. Forum is zodanig georganiseerd dat leden niet tegen het hoofdbestuur in kunnen gaan. Bij BBB, maar ook bij Volt, deelt een vriendengroep van partijoprichters de lakens uit. JA21 zit ertussenin. Er is wel degelijk ledeninspraak, tegelijk wordt de partij strak en centraal aangestuurd.

Momenteel worden de provinciale afdelingen uitgebouwd. Die krijgen voorlopig geen door provinciale leden gekozen bestuur, maar komen onder leiding te staan van provinciale commissies. Iedereen kan zich daarvoor melden, maar het landelijke hoofdbestuur beslist wie lid mogen worden. Zo wil de partijtop tevens greep houden op de kandidaatstelling voor de Provinciale Statenverkiezingen van maart 2027.

Daarin zit ook een beperking. De VVD werd tijdens het partijleiderschap van Rutte steeds meer gecentraliseerd en leden kregen steeds minder te vertellen. De verrassing was groot toen in 2022 de ledenvergadering het stikstofbeleid van de eigen minister wegstemde en later dat jaar een tegenkandidaat door de leden als partijvoorzitter werd gekozen. Maar inmiddels is alles weer bij het oude en zeggen veel actieve VVD'ers die jarenlang hoopten op verandering alsnog hun lidmaatschap op. Deze liberalen hebben geen reden om de ene centraal geleide partij zonder ledeninspraak te verruilen voor een andere.

JA21 kán op termijn een alternatief worden voor VVD'ers van de rechtervleugel. Maar wie de VVD verliet omdat die partij in een bedrijf veranderde, wacht misschien beter nog even af hoe JA21 zich zal ontwikkelen.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk.* ***Doet u (weer) mee?*** *Hartelijk dank!*